

Asia

Ehdotus neuvoston päätökseksi kansainvälistä suojelua koskevien väliaikaisten toimenpiteiden käyttöön ottamisesta Ruotsin tukemiseksi

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 15.12.2015 ehdotuksen oikeus- ja sisäasioiden neuvoston syyskuussa 2015 hyväksymissä EU:n sisäisiä turvapaikanhakijoiden siirtoja koskevissa päätöksissä (EU/2015/1523 ja EU/2015/1601) Ruotsille asetettujen eräiden velvoitteiden lykkäämiseksi. Ehdotukseen sisältyy myös muita toimenpiteitä Ruotsin tukemiseksi.

Ehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston turvapaikkatyöryhmässä 21.–22.1.2016.

Neuvosto päättää asiasta myöhemmin määräenemmistöllä komission tekemän ehdotuksen pohjalta kuultuaan Euroopan parlamenttia.

Suomen kanta

Ruotsin turvapaikanhakijataakka on viime aikoina ollut moninkertainen suhteessa muihin jäsenmaihin. Ruotsin vaikea tilanne on kiistaton ja se on tunnustettava. Se on konkreettinen osoitus siitä, että myös kohdemaat, eli muutkin kuin etulinjan maat ulkorajoilla, voivat ajautua kestävämpään tilanteeseen. Myös kohdemaiden huolet on otettava EU:ssa tarkasteluun.

Suomi pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena, että neuvosto tekisi syyskuun päätöstä täydentävän päätöksen, jolla Ruotsin hyväksi otettaisiin käyttöön kansainvälisen suojelun alalla toteutettavia väliaikaisia toimenpiteitä.

Suomenkin on jatkossa punnittava hätätilamenettelyn soveltamisen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia varautuaksemme tilanteeseen, jossa Suomella olisi tarve pyytää sisäisiä siirtoja tai velvollisuuksien lykkäämistä alueeltaan.

Kukin jäsenmaa on ensisijaisesti itse vastuussa maahanmuutto- ja turvapaikkajärjestelmiensä kehittämisestä siten, että järjestelmät ovat toimintakykyisiä myös lisääntyneiden maahanmuuttopaineiden alla.

Kyseiseen komission ehdotukseen ei sisälly mahdollisuutta siirtää turvapaikanhakijoita Ruotsista muihin jäsenmaihiin. Suomi voi hyväksyä komission esityksen neuvoston päätökseksi Ruotsia koskevista väliaikaisista toimenpiteistä.

Pääasiallinen sisältö

SEUT 78 (3) artiklan pohjalta neuvosto hyväksyi syyskuussa 2015 kaksi päätöstä Italian ja Kreikan hyväksi toteutettavien, kansainvälistä suojelua koskevien väliaikaisten toimenpiteiden käyttöön ottamiseksi. Neuvoston päätöksen EU/2015/1523 mukaan 40 000 turvapaikanhakijaa siirretään Italiasta ja Kreikasta muihin jäsenvaltioihin. Neuvoston päätöksen EU/2015/1601 mukaan puolestaan 120 000 turvapaikanhakijaa siirretään Italiasta ja Kreikasta tai muista sellaisista jäsenvaltioista, jotka ovat joutuneet hätätilanteeseen, muihin jäsenvaltioihin.

Ensin mainitussa päätöksessä 1 369 ja viimeksi mainitussa päätöksessä 4 358 turvapaikanhakijaa on allokoitu siirrettäväksi Italiasta ja Kreikasta Ruotsiin.

Päätöksen EU/2015/1601 4 artiklan 3 kohdan 2 alakohdan mukaan jäsenvaltio voi informoida komissiota ja neuvostoa siitä, että sitä on kohdannut vastaavanlainen hätätilanne (jonka on aiheuttanut kolmansien maiden kansalaisten äkillinen joukoittainen maahantulo). Komission tulee arvioida tilanne ja tehdä tarvittavat esitykset neuvostolle. Neuvosto voi komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia konsultoituaan hyväksyä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisen valtion hyväksi. Tällaisiin toimenpiteisiin voi tarvittaessa kuulua kyseisen jäsenvaltion em. päätöksissä säädettyihin siirtoihin osallistumisen keskeyttäminen ja mahdollisia korvaavia toimenpiteitä Italialle ja Kreikalle.

Neuvoston päätösten EU/2015/1523 ja EU/2015/1601 9 artikloiden mukaan jäsenvaltion joutuessa hätätilaan, jonka aiheuttaa kolmansien maiden kansalaisten äkillinen joukoittainen maahantulo, neuvosto voi komission ehdotuksen perusteella ja Euroopan parlamenttia kuultuaan hyväksyä väliaikaisia toimenpiteitä kyseisen jäsenvaltion hyväksi SEUT 78 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tällaisiin toimenpiteisiin voi tarvittaessa kuulua kyseisen jäsenvaltion tässä päätöksessä säädettyihin siirtoihin osallistumisen keskeyttäminen ja mahdollisia korvaavia toimenpiteitä Italialle ja Kreikalle.

Ruotsi ilmoitti kirjeellä 15.11.2015 komissiolle kohdanneensa päätöksen EU/2015/1601 4 artiklan 3 kohdan mukaisen hätätilan ja pyysi siirtomekanismin muuttamista hyväkseen. Ruotsi pyysi kirjallisesti 8.12. em. kahden neuvoston päätöksen mukaisten velvollisuuksiensa lykkäämistä.

Komission esityksen mukaan Ruotsissa on hätätilanne, joka on aiheutunut kolmansien maiden kansalaisten äkillisestä joukoittaisesta maahantulosta. Ruotsiin on vuonna 2015 tullut eniten turvapaikanhakijoita EU:ssa väestön määrään suhteutettuna. Ruotsin tilanne on ongelmallinen myös siksi, että alaikäisten yksintulleiden turvapaikanhakijoiden määrät ovat lisääntyneet merkittävästi, kun joka neljäs turvapaikanhakija kertoo olevansa yksintullut alaikäinen. Ruotsin maahanmuuttotilanne on ainutlaatuinen EU:ssa ja edellyttää väliaikaisia toimia Ruotsin siirtomekanismiin liittyvien velvoitteiden lykkäämiseksi sekä tarvittaessa Ruotsin tukemista operationaalisesti.

Päätöksellä lykätään Ruotsin sisäisiin siirtoihin liittyviä velvoitteita vuoden ajaksi. Päätösesitys tarkoittaa käytännössä edellä mainitun, Ruotsille kahdessa sisäisiä siirtoja koskeneessa neuvoston päätöksessä allokoitun hakijamäärän siirtojen lykkäämistä Ruotsiin vuodella siltä osin, kuin siirtoja ei ole vielä toteutettu. Päätös mahdollistaa myös

operationaalisen tuen antamisen Ruotsille tarvittaessa EASOn tai muiden relevanttien EU-virastojen koordinoimana. Ruotsin tulee kuukauden kuluessa päätöksen voimaan tulosta esittää tiekartta, jossa selvitetään konkreettiset vaiheet Ruotsin turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmien tehokkuuden varmistamiseksi sekä sisäisten siirtojen toteuttamiseksi lykkäyksen jälkeen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission mukaan EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta on SEUT 78 (3). Neuvoston on käyttänyt toimivaltaansa alalla päätöksissä EU/2015/1523 ja EU/2015/1601, joissa asetettujen velvoitteiden lykkäämisestä nyt annetussa päätösesityksessä on kyse.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Esitys on käsitelty EU6-jaoston kirjallisessa menettelyssä 11.-15.1.2016.

Eduskuntakäsittely

EU:n sisäisiä siirtoja koskevat neuvoston päätökset (EU) 2015/1523 ja (EU) 2015/1601, joissa Ruotsille jäsenmaana asetettujen velvoitteiden lykkäämisestä nyt puheena olevassa päätöksessä on kyse, on toimitettu Eduskunnan käsiteltäväksi 1.10.2015 U-kirjeellä U16/2015 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Komission mukaan esitys ei aiheuta EU-budjettiin ylimääräisiä kustannuksia.

Ruotsille turvapaikanhakijoiden EU:n sisäisiä siirtoja koskeneessa kahdessa syyskuussa hyväksytyssä päätöksessä asetettujen velvoitteiden lykkääminen komission 15.12.2016 esittämällä tavalla ei aiheuta vaikutuksia Suomelle. Osallistuminen EU-virastojen mahdollisesti Ruotsia varten koordinoimiin tukitoimiin tapahtuisi käytännössä asiantuntija- tai materiaaliavun muodossa. Osallistumisesta Suomelle mahdollisesti aiheutuvat kustannukset riippuvat muun muassa tukitoimien luonteesta ja laajuudesta sekä Suomen osallistumisen laajuudesta. Virastojen tukitoimiin osallistumisesta aiheutuvia kustannuksia korvataan jäsenmaille.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Itävalta pyysi 22.12.2015 Italian ja Kreikan hyväksi toteutettavien kansainvälistä suojelua koskevien väliaikaisten toimenpiteiden käyttöön ottamisesta annetun neuvoston päätöksen (EU) 2015/1601 4 artiklan 5 kohdan nojalla, että se vapautetaan tilapäisesti

sisäisistä siirroista enintään 30 prosentin osalta sille kyseisen päätöksen mukaan osoitetusta hakijoiden määrästä. Lisäksi Itävalta pyysi hakijoiden siirtoa koskevan määräajan pidentämistä tämän jälkeen jäljelle jäävien hakijoiden osalta enintään 12 kuukaudella 26.9.2017 jälkeen. Jo aiemmin, 16.12.2015, Itävalta ilmoitti, että sitä on kohdannut päätöksen 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu hätätila. Itävalta varasi oikeuden harkita myöhemmin lisätoimenpiteitä, ja mahdollisesti hakea päätöksen 9 artiklan nojalla vapauttamista tilapäisesti sisäisistä siirroista sekä sisäisten siirtojen mekanismin muuttamista päätöksen 1 artiklan 2 kohdan sekä 4 artiklan 3 kohdan nojalla siten, että Itävallasta siirrettäisiin turvapaikanhakijoita muihin jäsenvaltioihin päätöksen mukaisesti vielä jakamatta olevan 54 000 kiintiön puitteissa.

Asiakirjat

COM(2015) 677 final; 15.12.2015

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johanna Rätty, SM/MMO, johanna.raty@intermin.fi; 040 522 5070
Annikki Vanamo-Alho, SM/MMO, annikki.vanamo-alho@intermin.fi; 050 399 9336
Päivi Pietarinen, VNK, paivi.pietarinen@vnk.fi, puh. 050 464 6695
SM/KVY

EUTORI-tunnus

EU/2015/1730

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	muuttoliike, pakolaiset, turvapaikanhakijat, turvapaikka, maahanmuutto SM, UM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, STM, TEM, TPK, VM, VNK
